

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาถึง โครงสร้างตลาดและการวิเคราะห์ต้นทุนในการเปลี่ยนสินค้าของอุตสาหกรรมโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้คือ ในการพิจารณาถึงโครงสร้างตลาดของธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยใช้ทฤษฎีการผลิตของหน่วยธุรกิจ โดยพิจารณาถึงปัจจัยจำนวนผู้ผลิตหรือผู้ขายในตลาด การกระจุกตัวของหน่วยธุรกิจในอุตสาหกรรม และความยากง่ายในการเข้าหรือออกจากการผลิต (Barrier to Entry) พบว่า จำนวนผู้ผลิตหรือขายในตลาดมีจำนวนน้อยราย หรือมีเพียง 3 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่ถือครองส่วนแบ่งการตลาดสูงสุด ผู้ที่คิดจะเป็นผู้ประกอบการรายใหม่มักถูกข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการลงทุนในระยะเริ่มต้นของธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ใช้เงินลงทุนสูง ผู้ประกอบการ โทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยส่วนใหญ่มักได้รับเงินสนับสนุนหรือเข้าร่วมเป็นพันธมิตรทางการค้ากับต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า การเข้ามาประกอบกิจการในอุตสาหกรรมโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยนี้มีอุปสรรคมากเช่น จะต้องได้รับสัมปทานจากรัฐบาล ต้องมีเงินทุนสูง และมีความรู้ความชำนาญในเทคโนโลยีขั้นสูง และนอกจากอุปสรรคจากการเข้ามามีสูงแล้วยังมีอุปสรรคจากการออกไปของอุตสาหกรรมโทรศัพท์เคลื่อนที่ไทย ซึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนในระยะแรกสูง และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการลงทุนเพื่อจุดประสงค์ของการสื่อสารและการวางเครือข่ายในครั้งแรกไม่สามารถหรือยากที่จะโอนย้ายไปใช้ในธุรกิจอื่นหากมีการเลิกกิจการ ลักษณะดังกล่าวนี้มีผลให้ผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถเข้ามาประกอบกิจการได้ ดังนั้น จากปัจจัยทั้งหมดผนวกกับทฤษฎีทางการผลิตของหน่วยธุรกิจสามารถสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมโทรศัพท์เคลื่อนที่ไทยในปัจจุบันเป็นแบบตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)

นอกจากการวิเคราะห์โครงสร้างทางการตลาดโดยใช้ทฤษฎีทางการผลิตของหน่วยธุรกิจแล้ว การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีอัตราส่วนการกระจุกตัวมาช่วยในการศึกษาโครงสร้างทางการตลาด โดยพิจารณาจากจำนวนเลขหมายโทรศัพท์เคลื่อนที่ จำแนกตามผู้ประกอบการตั้งแต่ปี 2541 – 2548 จากการศึกษาผลการคำนวณหาอัตราส่วนการกระจุกตัวแบบสมบรูณ์และค่า Herfindahl Hirschman Index (HHI) ใน 2 วิธีดังกล่าวแล้ว เพื่อศึกษาโครงสร้างตลาดในแง่การกระจุกตัวของ

ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ไทยนั้น พบว่าระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ไทยมีการกระจุกตัวอยู่มาก โดยบริษัทผู้ประกอบการที่มีการกระจุกตัวสูงประกอบด้วย AIS DTAC และ Orange ซึ่งถือเป็นบริษัทอันดับหนึ่ง สอง และสามของประเทศไทย นอกจากนี้ยังพบว่า ตลาดประเภทนี้ไม่มีการแข่งขันสมบูรณ์อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะมีบางบริษัทแข่งขันกันบ้าง แต่อัตราส่วนการกระจุกตัวยังมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเทียบกับบริษัททั้งสามอันดับ จากการศึกษาพบว่าค่า Herfindahl Hirschman Index ที่คำนวณได้มีค่า 0.452 ในช่วงแรก และช่วงปี 2544 มีค่า HHI สูงขึ้นถึง 0.487 จนกระทั่งลดลงมาเหลือ 0.407 ในปี 2548 ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีเกี่ยวกับ ดัชนี Herfindahl-Hirschman มาพิสูจน์ผลการศึกษาในครั้งนี้ว่า หากมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าที่ไม่สูงหรือต่ำเกินไป ยังคงถือว่ามี การกระจุกตัวค่อนข้างสูง ดังนั้นผลการศึกษาโครงสร้างตลาดของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในครั้งนี้ว่าเป็นแบบตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)

ผลการศึกษาต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการของผู้บริโภคที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของ AIS DTAC และ Orange พบว่าผู้บริโภคเผชิญกับต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 424.80 บาท 327.18 บาท และ 37.23 บาท ตามลำดับ และงานวิจัยนี้ได้มีการประมาณค่า ต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการ ของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทจดทะเบียนและประเภทเติมเงินของทั้ง 3 บริษัทด้วย โดยมีค่าเท่ากับ 1034.91 บาท 894.90 บาท และ -86.33 บาท สำหรับต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการที่มีค่าเป็นลบ หมายถึงผู้ใช้บริการสามารถเปลี่ยนให้ผู้ให้บริการได้ง่าย เนื่องจากผู้ใช้บริการไม่มีต้นทุนในการเปลี่ยนแปลงหรือต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการ เกิดขึ้น หากพิจารณาถึงสาเหตุการเกิดต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการที่เป็นลบของผู้ให้บริการ Orange เนื่องจาก Orange ใช้กลยุทธ์ในการแข่งขันโดยเน้นการแจกฟรี ประกอบกับคุณภาพของเครือข่ายหรือความครอบคลุมของพื้นที่ให้บริการยังดีกว่าผู้ให้บริการรายอื่นอยู่มาก เมื่อผู้ใช้บริการรายอื่นมีข้อเสนอที่ดีกว่าผู้ให้บริการของ Orange ก็ยินดีที่จะเปลี่ยนไปใช้บริการกับผู้ให้บริการรายนั้น ๆ ทั้งนี้ สำหรับค่าเฉลี่ยต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการ ของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทเติมเงินของผู้ใช้บริการ AIS ยังคงมีมากกว่า DTAC และ Orange เหมือนกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทจดทะเบียนแต่มีความผันผวนมากกว่า เนื่องจากมีการแข่งขันด้านการส่งเสริมการขายที่รุนแรงกว่า และผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทเติมเงินมีอัตราการเจริญเติบโต ตลอดจนจำนวนผู้ใช้บริการมากกว่าจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภทจดทะเบียนเป็นอย่างมาก

การศึกษาส่วนสุดท้ายคือการศึกษาถึงต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการที่มีผลกระทบต่อการแข่งขันของอุตสาหกรรม พบว่าการประกอบการโดย AIS ซึ่งเป็นผู้ให้บริการรายใหญ่ที่สุดมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดมากกว่าร้อยละ 50 เป็นผู้ที่มิอำนาจทางการตลาดเหนือคู่แข่งรายอื่น ถึง

แม้มีการกำหนดอัตราค่าบริการสูงกว่าผู้ให้บริการรายอื่น ๆ แต่เป็นการกำหนดราคาที่ไม่ต่างจากรายอื่นมากนัก และ AIS ก็ยังคงครองส่วนแบ่งการตลาดไว้มากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นสถานะการแข่งขันในอุตสาหกรรมการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ AIS มีลักษณะเป็นผู้นำทางด้านราคา โดยผู้ให้บริการแต่ละรายทำการแข่งขันทั้งด้านราคาต่อหน่วย (นาที) และการขยายพื้นที่การให้บริการเพื่อให้ตนเองมีจำนวนผู้ใช้บริการภายในเครือข่ายของตนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม AIS ยังคงมีความได้เปรียบผู้ให้บริการรายอื่น ๆ เนื่องจากเป็นผู้ให้บริการที่เข้าสู่ตลาดก่อนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีพื้นที่การให้บริการที่ครอบคลุมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะซึ่งได้จากผลของการศึกษาพบว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม ควรมีมาตรการที่จะช่วยลดอุปสรรคการเข้ามาให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ เนื่องจากอุตสาหกรรมประเภทนี้ยังคงมีการกระจุกตัวสูงมากอยู่ที่ AIS และต้นทุนในการเปลี่ยนผู้ให้บริการของ AIS ก็มีค่าสูงที่สุดในอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ว่าในอุตสาหกรรมโทรศัพท์เคลื่อนที่นี้ AIS เป็นผู้มีโอกาสตลาดเหนือคู่แข่งรายอื่น นำไปสู่การเป็นผู้นำในด้านการกำหนดราคา ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรมทั้งสิ้น ดังนั้น หากการเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหม่สามารถทำได้ง่ายขึ้นจะเป็นการช่วยสลายอำนาจตลาดและเกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาถึงแบบจำลองของพฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคาประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ตลาดผู้ขายน้อยราย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากลยุทธ์ทางการแข่งขันที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

2. การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุนในการเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ (Switching Costs) ไปประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมรายอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและมีความจำกัดทางด้านข้อมูล เช่น อุตสาหกรรมโทรศัพท์พื้นฐาน การให้บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อพิสูจน์ว่าผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่นำมาศึกษาเช่นเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ข้อวิจารณ์

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของตัวบทกฎหมายของกิจการโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพระราชบัญญัติการจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พระราชบัญญัติประกอบกิจการโทรคมนาคม การแปรสัญญาสัมปทาน หรือแม้แต่ข้อมูลการเปิดเสรีในอุตสาหกรรมโทรคมนาคม